

Stażiranje - korak do stručnosti

Zlata Gunc, dipl. pedagoginja savjetnica,
članica Povjerenstva za polaganje državnih stručnih ispita,
Dječji vrtić Ivane Brlić-Mažuranić, Zagreb

Nakon diplomiranja i zasnivanja prvog radnog odnosa na određeno vrijeme ili sklapanja ugovora za volontiranje, odgajatelji-pripravnici dobivaju 'putovnicu' za jednogodišnje putovanje ovladavanja odgojno-obrazovnom praksom. Na tom putu nisu sami, uz njih suiskusni suputnici – mentori i drugi članovi povjerenstva za stažiranje. Program stažiranja detaljno razrađuje plan tog putovanja i usmjerava 'putnike' k njihovu prvom cilju – uspješnom polaganju stručnog ispita.

Svrha stažiranja je osposobljavanje pripravnika za samostalan rad, djelotvornu primjenu teorijskih koncepata u odgojnoj praksi, stjecanje profesionalnih kompetencija za rad s djecom i njihovim roditeljima i povećanje samopouzdanja u radu. Tijekom stažiranja pripravnici se usmjerava na stalno propitivanje, provjeravanje, istraživanje, mijenjanje i unapređivanje vlastite odgojne prakse, osposobljava ih se za integrirani metodički pristup cjelovitom dječjem razvoju i učenju, pomaže u razvoju refleksivnih umijeća i timskog rada, uvodi u proces cjeloživotnog učenja i stručnog usavršavanja i osnažuje za preuzimanje kontrole nad vlastitim profesionalnim razvojem.

Uspješnost stažiranja ovisi o brojnim čimbenicima:

- pozitivnim osobinama pripravnika – motiviranost za poziv odgajatelja, senzibilitet za rad s djecom, otvorenost za suradnju s roditeljima i sustručnjacima, profesionalna znatiželja i otvorenost 'srca i uma' za novo i drukčije, spremnost na ulaganje u osobni i profesionalni razvoj, angažiranost i odgovornost

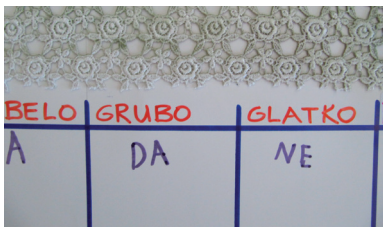
u realizaciji pripravničkog staža i ostalih radnih zadaća odgajatelja;

- profesionalnim kompetencijama mentora – posvećenost ulozi mentorstva, spremnost i sposobnost dijeljenja znanja i iskustva s pripravnikom, komunikacijske vještine, dobro poznavanje teorije i suvremene odgojne prakse, otvorenost za nove ideje, koncepte i pristupe;
- dobrom odnosu pripravnika i mentora koji se stalno gradi u atmosferi kolegijalnosti i ravnopravnosti, međusobnog razumijevanja, uvažavanja i povjerenja, otvorene i podržavajuće komunikacije, zajedničkog učenja u praksi i iz prakse i razmjenjivanja ideja i iskustava;
- uključenosti stručnih suradnika u osposobljavanje pripravnika, spremnosti ostalih odgajatelja za pružanje podrške pripravniku, doživljavanje pripravnika ne kao 'tereta' pedagoške svakodnevice već 'budućnosti' predškolske djelatnosti;
- uvjetima u kojima se stažiranje realizira – poticajni uvjeti odnose se na profesionalne kriterije izbora mentora (u praksi dokazana stručno kompetentna, suvremeno

orijentirana, kreativna, otvorena i podržavajuća osoba, više mentora spremnih za međusobnu razmjenu iskustava i unapređivanje procesa mentoriranja/stažiranja, ekipiranost stručnog tima koja omogućuje interdisciplinarni pristup u radu s pripravnikom, suvremena kurikularna orijentiranost vrtića, dobro opremljena vrtićka knjižnica i pristup internetu). Čimbenici i situacije koji mogu otežati stažiranje su: izbor mentora prema 'zaslugama' ili godinama staža, nametnuto mentorstvo, neodgovarajući poticaj imenovanih mentora, dislociranost pripravnika i mentora i diskontinuitet stažiranja (prekidi stažiranja, promjena mjesta stažiranja).

Izvedbeni plan i program stažiranja je dokument koji predviđa tijek stažiranja i dokumentira profesionalni razvoj pripravnika. Za svakog pripravnika izrađuje se poseban program prilagođen njegovim znanjima, vještinama, iskustvima i osobitostima, a tijekom stažiranja se prilagođuje sukladno napretku pripravnika. Temelji se na sljedećim dokumentima: Zakonu o predškolskom odgoju i

pripremili smo za vas

Kompetentnost pripravnika u samostalnom odgojno-obrazovnom radu često određuju neki aspekti stažiranja

naobrazbi (NN, br.10/97), Pravilniku o načinu i uvjetima polaganja stručnog ispita odgajatelja i stručnih suradnika u dječjem vrtiću (NN, br.133/97), Odluci o programu polaganja stručnog ispita za pripravnike u predškolskom odgoju i naobrazbi, Poslovniku o radu povjerenstva za stažiranje odgajatelja i stručnih suradnika u dječjem vrtiću i Poslovniku o radu povjerenstva za polaganje stručnog ispita odgajatelja i stručnih suradnika u dječjem vrtiću (Prosvjetni vjesnik, br.2/00).

Izrađuje ga povjerenstvo za stažiranje kojeg čine ravnatelj vrtića, odgajatelj-mentor i stručni suradnik, najčešće pedagog¹. Nakon izrade, ovaj se plan potvrđuje na Odgajateljskom vijeću vrtića, a potom se na obrascu PO-1 stažiranje prijavljuje Agenciji za odgoj i obrazovanje, najkasnije petnaest

¹ Zbog jednostavnosti i preglednosti teksta korištene su imenice muškog roda za sudionike/ce programa stažiranja, uz napomenu da se te imenice odnose na oba spola.

dana od zasnivanja radnog odnosa ili volontiranja. U pravilu ga vodi odgajatelj-mentor uz potporu ostalih članova povjerenstva za stažiranje. U njemu se bilježe postignuća pripravnika tijekom stažiranja, i to čini osnovu za izradu izvješća o stažiranju. Tijek stažiranja pripravnika obuhvaća nekoliko etapa. Svaka etapa obuhvaća intenzivno stručno usavršavanje pripravnika, konzultativni rad s mentorom i stručnim suradnicima i postupno povećavanje pripravnikove kompetencije u svim aspektima odgojne prakse. Trajanje i sadržajna struktura pojedine etape prilagođuju se aktualnim okolnostima u kojima se stažiranje ostvaruje i individualnom napretku pripravnika, o čemu odluku donosi povjerenstvo za stažiranje. Povjerenstvo nakon svake etape procjenjuje napredak pripravnika i sukladno tome konkretizira sljedeću etapu stažiranja.

U prvoj etapi stažiranja, koja traje oko dva tjedna, preporučuje se pripravnika osloboditi obveze samostalnog rada. Sveobuhvatno informiranje pripravnika o svim aspektima odgojne prakse i njegovo hospitiranje u skupinama usmjereno je na prilagodbu pripravnika na novu radnu okolinu, upoznavanje odgojno-obrazovnog procesa i osvješćivanje profesionalnih obveza i odgovornosti.

U drugoj etapi stažiranja, koja traje oko mjesec dana, pripravnika (ukoliko nije volonter) ima obvezu rada u matičnoj skupini ili u zamjenama. Pripravnika prisustvuje radu mentora i asistira mu u pojedinim dijelovima procesa. U konzultativnom radu s mentorom upoznaje bitne aspekte odgojne prakse. Tijekom druge etape stažiranja pripravnika treba, neposrednim promatranjem i analiziranjem odgojne prakse, participiranjem u procesu te konzultativnim radom s mentorom i stručnim suradnicima, upoznati cjelokupnu problematiku odgojno-obrazovnog rada u vrtiću.

Treća etapa traje oko četiri mjeseca. Pripravnika samostalno radi u odgojnoj skupini, ali u pripremi odgojno-obrazovnog procesa konzultira se s mentorom ili matičnim odgajateljem.

Pripravnici-volonteri ne rade samostalno, ali ravnopravno s mentorom ili matičnim odgajateljima sudjeluju u pripremi i realizaciji procesa. Pripravnika uz pomoć mentora priprema najmanje tri ogledne aktivnosti koje će realizirati u nazočnosti pojedinih članova povjerenstva. Intenzivno se stručno usavršava, konzultira s mentorom i stručnim suradnicima glede konkretnih pitanja i problema odgojne prakse. U mapi profesionalnog razvoja prikuplja različite dokumente koji potkrepljuju njegovo napredovanje tijekom stažiranja.

U četvrtoj etapi, koja traje oko šest mjeseci, pripravnika je potpuno samostalan u svim aspektima odgojno-obrazovnog procesa u skupini. Samostalno priprema i ostvaruje najmanje tri ogledne aktivnosti s djecom i jedan oblik suradnje s roditeljima u nazočnosti povjerenstva za stažiranje. Na odgajateljskom vijeću prezentira mapu profesionalnog razvoja, stručnu temu ili projekt.

Peta etapa, u trajanju od dva tjedna, tijekom koje je pripravnika oslobođen svih radnih obveza u dječjem vrtiću, odnosi se na neposrednu pripremu za stručni ispit, u čemu pripravnika ima podršku i pomoć svih članova povjerenstva.

Kvalitetu procesa stažiranja, uspješnost na stručnom ispitu i kompetentnost pripravnika u kasnijem samostalnom odgojno-obrazovnom radu često određuju neki aspekti stažiranja kojima je potrebno posvetiti posebnu pozornost.

Inicijalni razgovor ravnatelja ili pedagoga s pripravnikom u kojem se pripravnika upoznaje s ustrojstvom, programima i osobitostima vrtića, informira o poslovima i radnim zadacima, profesionalnim obvezama i odgovornostima odgajatelja, načinu i tijeku stažiranja, olakšava pripravniku snalaženje u novoj radnoj sredini i upoznavanje ključnih pravila vrtića. Inicijalni razgovor mentora s pripravnikom ima svrhu međusobnog upoznavanja, obostranog iskazivanja očekivanja i dogovaranja pravila rada, čime se kod pripravnika smanjuje strepnja od samog procesa stažiranja,

a povećava razumijevanje vlastite pozicije u odnosu na mentora.

Konzultacije mentora s pripravnikom usmjerene su na upoznavanje bitnih aspekata odgojne prakse (razvojne i individualne potrebe, sposobnosti, potencijali i interesi djece, aktualne zadaće i sadržaji njege, odgoja i obrazovanja, organizacijsko-materijalni uvjeti za ostvarenje procesa, interakcijsko-komunikacijski odnosi odgajatelja s djecom i djece međusobno, uloge odgajatelja u aktivnostima djece, oblici i načini suradnje s roditeljima, načini planiranja, programiranja i pripremanja odgojno-obrazovnog rada, suvremeni odgojni postupci i metode rada u realizaciji procesa, instrumenti praćenja, procjenjivanja, evaluiranja i dokumentiranja rada, oblici i načini stručnog usavršavanja odgajatelja). U konzultativno-savjetodavnom radu stručnih suradnika s pripravnikom analiziraju se pojedini problemi s kojima se pripravnik susreće u neposrednom radu, pri čemu se pripravnika potiče da argumentirano raspravlja o uočenim problemima i promišlja putove i načine unapređenja vlastite odgojne prakse.

Prisustvovanje pripravnika radu mentora omogućuje mu razumijevanje kako se odgojno-obrazovne namjere i očekivanja odgajatelja pretaču u neposredan rad s djecom, a zajednička analiza ostvarenih aktivnosti, postignuća i dobiti djece i uloge odgajatelja osvježuje mu značaj refleksije odgojne prakse. Obveza je pripravnika prisustvovati radu mentora najmanje trideset sati (volonter šezdeset sati), a preporučuje se da mentor demonstrira pripravniku različite vrste djelatnosti s djecom.

Ogledne aktivnosti pripravnika u nazočnosti mentora i drugih članova povjerenstva pokazuju kako pripravnik stečena znanja i vještine primjenjuje u neposrednom radu s djecom, a zajednička analiza pisane pripreme i ostvarene aktivnosti pomaže razvoju refleksivnih umijeća pripravnika. Pripravnik se postupno osamostaljuje u realizaciji oglednih aktivnosti: u početku mentor pomaže pripravniku u promišljanju i pripremanju aktivnosti,

Promišljanje i propitivanje vlastitih odgojnih postupaka svakako će pridonijeti kvalitetnom ostvarenju pripravničkog staža

potom pripravnik samostalno izrađuje pisanu pripravu koju prije realizacije aktivnosti analizira i korigira s mentorom i na kraju samostalno planira, priprema i realizira aktivnosti bez prethodne konzultacije s mentorom. Mentor je obavezan prisustvovati radu pripravnika najmanje deset sati, pedagog najmanje u dva navrata i povjerenstvo za stažiranje najmanje u dva navrata.

Pisana priprava za izvođenje ogledne aktivnosti pomaže pripravniku u projekciji planiranih aktivnosti: razvojno-primjerene i integrirane zadaće, prostorno-materijalni i socijalni kontekst, predviđene aktivnosti u vremenskom i metodičkom slijedu, očekivani smjer djetetovih akcija i predviđena uloga odgajatelja.

Poželjno je snimanje oglednih aktivnosti video kamerom jer su snimke dobar alat za sagledavanje vlastitih postupaka u odnosu na djecu, osvješćivanje i smanjenje nesklada između implicitne i eksplicitne pedagogije (onog što pripravnik misli da radi i onog što stvarno radi), promišljanje uspješnijih odgojnih pristupa i projekciju daljnjeg rada.

Osvrt nakon ostvarene ogledne aktivnosti pomaže pripravniku procijeniti ostvarenje planiranih zadaća, uspješnost prostorno-materijalne i vremenske organizacije za ostvarenje planiranih i podržavanje spontanosti djece, uspješnost praćenja zbivanja u skupini, vlastitu ulogu u dječjim aktivnostima.

Mapa profesionalnog razvoja pripravnika olakšava praćenje, procjenjivanje

i dokumentiranje odgojnog procesa radi boljeg razumijevanja djeteta i dekodiranja procesa njegova učenja i stvaranja, omogućuje i uvid pripravnika u vlastiti proces učenja i napredovanja.

Pisane obrade stručnih tema usmjeravaju pripravnika na detaljniju proučavanje stručne literature, potiču pripravnika na kritičko promišljanje problema (što o problemu govori teorija, kakva su praktična iskustva, kakvi su moji stavovi i razmišljanja o problemu?), testiraju primjenu hrvatskog standardnog jezika u pismenom izražavanju, sposobnost stručnog prikaza teme i u tom smislu su dobra vježba za pismeni dio stručnog ispita.

Ukoliko je u vrtiću istovremeno nekoliko pripravnika, poželjno je za njih organizirati **stručne aktive** na kojima imaju veće mogućnosti za produktivnu razmjenu ideja i iskustava, uspješniju refleksiju odgojno-obrazovnog rada, argumentiranu raspravu o stručnim temama i problemima odgojne prakse i dogovaranje djelotvornijih strategija unapređenja kvalitete konteksta i odgojne prakse.

Kontinuirano učenje pripravnika i provjeravanje teorije u neposrednom radu s djecom, promišljanje i propitivanje vlastitih odgojnih postupaka i ideja te konzultativni rad i stručne rasprave sa sustručnjacima, mentorima, stručnim suradnicima i drugim pripravnicima, svakako će pridonijeti kvalitetnom ostvarenju pripravničkog staža i uspješno položenom stručnom ispitu.

Pripremili smo za vas